

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrto leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrto leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 12. marca 1884.

O b s e g: Kmetijske novice in izkušnje. — O predenici. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske razstave. — Korist mlekarskih družeb, ki so vredne posnemanja. — Govor poslanca dr. Riegerja proti postavnemu proglašenju nemškega jezika za državni jezik 25. januarija 1884. (Konec.) — Knezo-nadžkof dr. Andrej Golmajer. (Dalje.) — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.**Kmetijske novice in izkušnje.**

Kako se naredi, da pletene reči, kakor koši, cajne itd. vodo držé?

Po poročilu nemškega kmetijskega lista „D. landw. Pr.“ rabi se na Ruskem in v Kini uže delj časa neka zmes za namazati pletene reči, da potem vodo držé. Zmes je neki zeló izvrstna ter se jo prav lahko vsak sam napravi: Vzame se 3 utežnih delov krvi, katero se od fibrina učisti, pridene se ji 5 utežne dele prahu od žganega apna, potem se pa dodene še nekoliko alauna. Vse to se dobro skupaj zmeša in prec lahko za mazanje porabi. Ako se hoče bolje zamazati, naj se pa dotična reč še enkrat ali pa dvakrat s tem mazilom prevleče. Imenovani list poroča, da Kinezi tako namazane cajne iz slame spletene rabijo za olje. (Fibrin je ona tvarina v krvi, ki se odloči, ako se svežo kri meša in tolče. Tako obdelana kri se odtoči, v posodi ostane pa vlakljivi fibrin.)

Kedaj naj se v zelenjadem vrtu škropi?

Spomladi in v jeseni naj se škropi v opoldanskih urah zato, da se rastline do večera posuše in jim ponočni mraz ne škoduje. Poleti se priporoča škropiti proti večeru, ker se rastline potem lože in hitreje vsled hladne noči okrepčajo.

O enkêti,

katero je sklical deželni odbor zaradi preobloženja naših posestnikov z hipotekarnimi dolgovi, poroča „Ljublj. List“: Enkêta bode imela tri seje. Prvo sejo v dan 16. aprila ob 10. uri dopoldne. Teh enkêtnih sej se bodo po izvedbi deželnozborskih ukrepov vsled povabila udeležili: 1) vsi kranjski deželni poslanci; 2) kranjska kmetijska družba po treh delegiranih zastopnikih; 3) slavna c. kr. vlada in 4) naslednje osebnosti, ki so o razmerah kmetijskega stanu dobro poučene, in sicer občinski predstojniki: Martin Bavdek v Udmatu, Vinko Ogorelec v Skofelci, Josip Potepan v Dolenjem Zemonu, Janez Levec v Mengišu, Aleksij Valjavec v Bistrici, Anton Planinec v Boštanjih, dr. Ignacij Namorš v Veliki

Dolini; dalje gospodje: dr. J. Mencinger v Krškem, dr. Josip Kosler v Ljubljani, H. baron Lazzarini, veleposestnik pod Turnom, Adolf Obreza, državni poslanec v Cérknici, Fran Kotnik, posestnik na Vrhniki, Anton Aleš, dekan v Semiču, Anton Golobič, župnik v Cerkljah, Anton Ogulin v Novem Mestu, Fran Kavčič v Št. Vidu pri Vipavi in c. kr. okrajna glavarja, gospoda Jan. Mahkot v Ljubljani in Anton Globočnik v Postojini. Slavno c. kr. deželno predsedstvo se ob enem prosi, da naznani imena onih članov, ki imajo zastopati pri enkêti c. kr. deželno vlado. Vprašanja, koja bo enkêta razpravljala, se ob pravem času naznanijo enkêtnim članom. Le-ta vprašanja se tičejo naprave kmetskih domov, kmetskega dednega prava, hipotekarnega zadolženja in kmetijskega zasebnega kredita, dalje sredstva v povzdigo kmetijstva in pospešitve domače industrije in konečno, kako zaprečiti po nekaterih krajih razvajeno prekomerno žganjepivstvo. Vrhu tega pridejo na vrsto v pogovor razne neprilichnosti, obsežene v poročilih župnijskih uradov, c. kr. okrajnih glavarstev in c. kr. okrajnih sodišč, ter se bodo navetovala sredstva, kako temu pomoči.

O predenici.

(Cuscuta trifolii.)

Predenice imamo več vrst, ki so vse hud plevel kmetijskim rastlinam. Najnevarnejša je ona med deteljo (*Cuscuta trifolii*), o kateri bode tudi na tem mestu govorica. Ta plevel se je v zadnjem desetletju tako razširil, da je po postavi zapovedano, ga pokončevati. Glavni vzrok je nečisto deteljno seme, ki je namešano sè semenom predenice. Predenice je v švedski detelji le malo, v beli detelji skoraj nič, zato jo je pa toliko več v lucerni. Predenice se obvarovati je prvi pogoj čisto seme. Ker še tako natančno in pazljivo čiščeno deteljno seme še zmirom zrna predenice v sebi hrani, zato naj se na to gleda, da se seme od take detelje vzame, katera je uže na njivi bila brez predenice. Opozorim, da na travi ali na družih, blizo detelje rastečih rastlinah tudi zamore predenica rasti ter na deteljo biti zanešana.

Tista detelja, ki je s predenico namešana, se ne sme prekrmiti, kakor tudi na gnoj ne zagnati, ampak

sežgati, kajti predenice seme obdrži svojo kalivost na gnoji in tudi še potem, če gre skozi živalski život.

Če hočemo toraj predenico vspešno pokončevati, jo moramo uže na njivi, in sicer predno odcvete, uničiti.

Prostori, kateri so vpleveleni s predenico, naj se jim rušnja s predenico vred izreže, ter potem posuši in na ogenj zažene. Priporoča se tudi polivanje z razredčeno žvepleno kislino (1:200). Za prav dobro se je sledeče izkazalo: Dotični prostor se je z rezanico potresel, s petrolejem polil ter zažgal.

Izmed sit, za čiščenje detelje, katerih je več vrst, popisati hočem le onega, ki ga je Kohlert v Celovci sestavil.

Imenovano orodje je sestavljeno iz 6 do 7 sitov (*glej podobo*), ki so iz cina narejeni. Vsako sito meri v premeru 36 cm. in je 10 cm. globoko. Sita zamore se enega na drugega prestaviti, tako da se zamore skozi 2 ali 3 na enkrat sejati. Dna sitov so iz preluknane cinove ploščevine (pleha). Vsako sito ima svojo številko, ono z največimi luknjami (štev. 1) pride na vrh. Prodajalec teh sitov dodá popis, kako rabiti to orodje in za poduk nekoliko semena od predenice.

Kohlertovo pripravo za čiščenje deteljnega semena (ki se tudi za druga semena lahko porabi), izdeluje Franc Filli v Celovcu, od katerega se jo dobi s 6 siti za 12, s 7 siti za 14 gld. av. vr. z zavojem vred.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 4. Kupil sem mladega, zelo zanemarnjenega konja, skoraj brez vse grive; kako bi pospešil rast grive? (F. R. na G.)

Odgovor. Ako je mladi konj tako zanemarnjen, da vsled nemarnosti griva izpada ali sploh ne raste, je najboljše sredstvo taki nemarnosti konec storiti: dobra krma, pridno snaženje celega konja, česanje grive, izpiranje polti, z eno besedo, le primerno oskrbljevanje konja bode odpravilo tako neprimliko.

Vprašanje 5. Kakošno podnebje in zemljo zahteva hmelj, kako se ga prideljuje? (G. župnik S. na D.)

Odgovor. Obširnejšega odgovora na tem mestu ne moremo dati, a hočemo v enih prihodnjih številk natančneje o hmelji govoriti. Za danes toliko: Hmelj najboljše stori na globoki, sveži, ilovnato-peščeni ali pa glinasto-peščeni zemlji, v zavetji in v solnčnati legi. Podnebje naše mu je povsod na Kranjskem primerno. Mokre lege, od vseh strani zaprtega, močvirnatega sveta itd. hmelj ne more prenašati.

Vprašanje 6. Ali je res, da v nekaterih krajih obrobkane turšične storže (klase) krmijo? (J. C. na Krasu.)

Odgovor. Res je, in sicer poparjene z vročo vodo. Njih krmska vrednost je zelo majhna, pa v sili — sosebno na Krasu — vendar utegnejo pomagati iz zadrege.

Vprašanje 7. Kedaj in kako naj se ajda za zeleno krmo seje? (Z. v D.)

Ajdo za zeleno krmo seje se spomladi, kedar se ni več bati hudega mraza. Vsakih 8 do 14 dni obseje se kos njive, tako se ima potem skozi celo poletje dobro, sočno, zeleno krmo. Prav dobro je tudi med ajdo, ako zemlja ugaja prvo sejati. Ajde se vzame 100—125 litrov, prosa pa 50—80 litrov na hektar. Opomniti je, da je ajdo treba še prej ko cvete, požeti.

Kmetijske razstave.

Četrta razstava pitane živine na Dunaji bode od 4. do 6. aprila t. l. v prostorih novega poslopja mestnega živinskega trga. Razstaviti se zamore goved, prešiče, ovce, kuretnino, kunce, se ve da pitano; dalje je tudi v zvezi s tem razstava vseh onih strojev, ki se jih rabi pri živinoreji.

Razstava konj in voz v rotundi na Dunaji bode od 27. aprila do 4. maja t. l. S to razstavo zvezan je tudi konjski somenj.

Razstava ptičev, kuretnine in golobov bode dne 4. aprila t. l. tudi na Dunaji.

Natančneje o teh razstavah pozve se v pisarni c. k. kmetijske družbe.

Za spomladansko setev

treba si je uže sedaj preskrbeti dobrega semena. Ker je od dobrega čistega semena mnogo odvisno, zato mora kmetovalcu na tem veliko ležeče biti, vedeti, od kod si pošteno seme preskrbeti.

Večim povprašanjem s tem odgovarjamo, da priporočimo kot jako pošteno trgovino sè semenom grofa H. Attemsa v Št. Petru pri Gradci. Imenovani zavod tudi kmetijskim družbam in podružnicam niže cene nastavi. Natančneje se razvidi iz naznanila v današnjem „Oglasniku“.

Narodno-gospodarske stvari.

Korist mlekarskih družeb, ki so vredne posnemanja.

Centralni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske prizadeval se je med drugim povzdigniti na višo stopinjo mlekarstvo v naši deželi. Posrečilo se mu je vrlo v ta namen, doseči državne podpore, s katero bilo je mogoče med drugim poslati načelnika kmetijske podružnice v Bohinji, gosp. župnika Janeza Mesarja, v inostranstvo, v kraje, kjer je mlekarstvo uže popolnem razvito, da se on na mestu podučí o praktičnem ravnanji v ti stroki, in potem to v korist deželi naši obrne, kar se tudi hvalevredno godi! — Po njihovem marljivem prizadevanji in poduku osnovale so se v Bohinji mlekarske družbe; štejejo jih sedaj ondi uže 9, v katerih so združeni vsi kmetovalci bohinjske doline izvzemši treh vasi: Srednjavas, Gorjuše in Koprivnik, katere še na stari način izdelujejo mlekarške pridelke.

Da se pa mlekarska društva ondi dobro ukoreninijo, sosebno pa, da se spravnik podučijo v izdelovanji in godenji mlekarskih pridelkov, sosebno pa okusnega sira, preskrbela je kmetijska družba z državno podporo mlekarskim družbam v Bohinji strokovnjaka, ki je ondi skozi 3 leta podučeval teoretično in praktično kmetovalce v ti stroki, kar dober sad donaša.

V bohinjski dolini, zlasti v Bistrici, imamo sedaj dobro osnovano učilnico za mlekarstvo, in nji na čelu v ti stroki izvedenega gosp. župnika Janeza Mesarja, kjer se vsak, komur je za napredek v mlekarstvu mar, lahko v ti stroki dobro podučí in izuri.

Kako napredujejo mlekarske družbe v Bohinji, kaže nam iz prijateljske roke došli sledeči izkaz o gospodarstvu taistih leta 1883.